

УДК 811.13'36'373

Бабелюк О.А.

СПОСОБИ ПОСТМОДЕРНІСТСЬКОГО ТЕКСТОТВОРЕННЯ КРИЗЬ ПРИЗМУ ПОЛІСТИЛИСТИКИ

Стаття присвячена вивченню полістилістичності постмодерністського художнього тексту. У статті доведено, що постмодерністський художній текст є тим середовищем, де у процесі полістилістичної практики текстотворення виникають нові способи зображення (стилетвірні та смислотвірні).

Ключові слова: полістилістика, постмодерністський художній текст, текстотворення, стилетвірні й смислотвірні стилістичні засоби і прийоми.

Бабелюк О. А. Способы постмодернистского текстообразования сквозь призму полистилистики. *Статья посвящена изучению полистилистичности постмодернистского художественного текста. В статье доказано, что постмодернистский художественный текст является именно той средой, где в процессе полистилистической практики текстообразования возникают новые способы изображения (стилеобразующие и смыслообразующие).*

Ключевые слова: полистилистика, текстообразование, постмодернистский художественный текст, стилеобразующие и смыслообразующие стилистические средства и приемы.

Babeliuk O.A. Language means of postmodern text formation through the prism of polystylistics. *The article deals with defining polystylistic peculiarities of postmodern formation by means of eliciting specific traits of postmodern literary text. The research also traces styleforming and senseforming stylistic means and devices which acquire new functions only in postmodern polystylistics of literary text.*

Key words: postmodern polystylistics, postmodern literary text, styleforming and senseforming stylistic means and devices.

Інтерпретувати текст не означає наділити його певним змістом, а зрозуміти його як множинність.

Ролан Барт

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими завданнями. У США постмодернізм, з одного боку, трактують як теоретичний феномен (втілення ідей французького постструктуралізму, збереження традицій

американського літературознавства, розвиток концепцій Йельської школи) [1, 34; 6, 20; 25; 34, с. 123; 35; 37, 27], а з іншого, – вважають результатом новітньої літературної практики творення сучасних художніх текстів [8; 25; 30, 127; 33] різних жанрів у площині полістилістики. Для України постмодернізм цікавий передовсім як художній феномен — реакція на естетичні і політичні заборони, коли в літературу "пробивалася усіма мислимими і немислимими шляхами сміхова культура, карнавальне, блюзнірське начало" [3].

Специфічний тип американської постмодерністської культури, орієнтованої на масового споживача, з відповідною прагматикою мови, семантикою "міфології успіху", втілюється у творчості американських письменників-постмодерністів. Ментальність, відображена в американських постмодерністських творах, спирається на такі здобутки національної культури, як фольклорний гумор, література фронтиру, традиції вестерну, мюзиклу та "чорного гумору" (Д. Бартельмі, К. Воннегут, Дж. Барт, В. Берроуз).

У постмодерністській поезиці актуалізуються так звані "другорядні" форми (есе, мемуари, листи, апокрифи, літописи, коментарі, трактати, "мутація" жанрів високої і масової літератури), звільнені від будь-яких канонів, обмежень, стереотипів. Тому все більший інтерес у літературознавців [8; 22; 23; 24] та мовознавців [1; 2; 26; 27] викликають дослідження різноманітних способів постмодерністського текстотворення в межах лінгвопоетики на матеріалі сучасної світової літератури і української зокрема.

Метою цієї статті є вивчення особливостей полістилістичної практики текстотворення постмодерністського художнього тексту шляхом лінгвопоетологічного аналізу стилетвірних та смислотвірних засобів і прийомів постмодерністської поезики.

Окреслена мета передбачає розв'язання наступних **завдань**:

- розглянути поняття "полістилістика" з позиції міждисциплінарного підходу;
- визначити стилеву домінанту постмодерністського художнього тексту;

– здійснити лінгвопоетологічний аналіз стилетвірних та смислотвірних стилістичних засобів і прийомів на матеріалі есе Б. Гоффа "*The Tao of Pooh*" ("Дао Пуха").

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Термін "полістилістика" у музиці означає навмисне поєднання в одному творі різних стилістичних явищ [20]. Іншими словами полістилістика передбачає стилістичну різноманітність, що виникає у результаті застосування низки специфічних прийомів, наприклад, колажу [16]. Такі специфічні прийоми можуть використовуватися з будь-якою художньою метою у творах, що належать до різних стилістичних напрямів, залежно від власних уподобань автора.

Під *полістилістикою* у літературознавстві розуміють жанрове розмаїття аж до порушення літературних канонів та перелицювання традиційних засобів поетики [38], що зумовлює нові параметри постмодерністської літератури [30, 123; 32, 129; 36, 14]: сюжетну непередбачуваність і незавершеність, неакцентованість ролі автора, інтермедіальність та інтертекстуальність, активізацію ролі читача, відсутність ідеологічної мети.

У постмодерністській прозі вільно співіснують різні літературні форми без чітко визначеної жанрової диференціації. Серед них детективна, фантастична, містична, історична, філософська проза, що представлена есе, оповіданнями, новелами, повістями, романами. Це незвичайні, рухомі гібридні жанрові утворення, побудовані на міжжанровій дифузії, міждодовому взаємопроникненні, жанровій інтеграції і диференціації. Аналізуючи сучасну прозу, В. Луков уводить поняття "жанрова генералізація" і визначає художню творчість ХХ століття як літературу "культурного запиту" [13, 146]. Під *жанровою генералізацією* мається на увазі процес поєднання, стягування жанрів для реалізації нежанрового (проблемно-тематичного) загального принципу [там само]. Отож, базовою ознакою постмодерністської літератури вважаємо *полістилістичність*, коли кожен окремий авторський художній текст слугує поєднанням різностильових елементів.

Сучасна лінгвопоетика і стилістика, перебуваючи під потужним впливом "ситуації постмодерну" [31, 5], теж

характеризуються новими тенденціями у витлумаченні механізмів творення постмодерністського художнього тексту. Новизна постмодерністського текстотворення полягає у проектуванні постструктуралістського світогляду на класичну стилістику [1, 5]. Гетерогенний, нелінійний характер постмодерністського письма знаходить свій вияв у *полістилістичності*, навмисній імітації сучасного "гіперемоційного" (до певної міри шизофренічного) мислення [там само] за допомогою як класичних стилістичних прийомів, так і достатньо новітніх, серед яких: техніка коміксів, колажу, монтажу, інтертексти, цитати, поєднання телеграфно-шизофренічного, репортажно-телеграфного та інших стилів.

У постмодерністській поезії формальною, стилевою домінантою [17, 23] постмодерністського художнього тексту стає **полістилістичність**, що може розглядатися у чотирьох ракурсах: 1) як взаємодія різних художніх систем: античних, східних, біблейських; 2) як змішання жанрів і жанрових форм; 3) як суміш цитат та алюзій, що відображають "цитатне мислення"; 4) як поєднання відмінних стилів: образного, науково-технічного, документально-публіцистичного.

Полістилістичність як взаємодію різних художніх систем (сучасної американської та східної) у постмодерністському письмі можна продемонструвати на прикладі есе Б. Гоффа "*The Tao of Pooh*" ("Дао Пуха"). Вже у самій назві твору є певний код, розшифрування якого залежить від фонових знань читача. У перекладі з китайської мови "дао" означає "шлях", що у згорнутому вигляді передає ідею "всезагального зв'язку матеріального та ідеального у їх нескінченній мінливості" [10, 12]. Спираючись на плюралістичний постмодерністський світогляд, що породжує новий тип художнього сприйняття, де головним стає не розуміння художнього тексту, а процес експериментування з ним як із "своєрідним столом з тисячами тарілок" [7, 156], можна "прокласти" свій інтерпретативний шлях крізь ризоматичне плетиво численних інтертекстів, цитат, алюзій та квазіалюзій, культурних кодів, символів.

Теоретики постмодернізму (Ж. Бодрійяр, М. Фуко, Ж. Липовецький) переконані, що постмодернізм народжений відчуттям пустоти в усіх сферах життєдіяльності. Наступила своєрідна "ера пустоти" [14, 23] і тому для опису сучасної світобудови у постмодерністській поетиці застосовується саме поняття "пустоти" [19, 67]. Очевидно, що література сьогодення – це "література мовчання" [28, 20], яка не говорить нічого нового. Автор постмодерністського художнього тексту перетворюється на "скриптора-компілятора" [11], який вже не може сказати щось нове і вартісне, а вдається до інтертекстів: відкритих запозичень з інших творів (тут повісті А. А. Мілна "Вінні-Пух і всі, всі, всі"), до переопрацювання її тем і сюжетів шляхом пояснення принципів даосизму через пригоди героїв цієї казки і, навпаки, пояснення мотивації цих героїв крізь призму принципів даосизму, наприклад: *That was when I began to get an idea: to write a book that explained the principles of Taoism through Winnie-the-Pooh, and explained Winnie-the-Pooh through the principles of Taoism* [Н, 54], перекладів з інших мов (китайської, латинської) та цитат китайських мудреців.

Цитати в постмодерністському художньому тексті організуються за принципом колажу, особливістю якого є те, що знаки-символи, знаки-коди різних мов, літератури, філософії, культури співіснують у ньому на правах повної рівності (гетерогенних елементів), і в кожному з них закладене не одне смислове значення. Такий полістилістичний цитатний колаж утворює безліч значеннєвих полів, активізація яких залежить від інтелектуальних й творчих можливостей читача. Саме багатомовність і множинність постмодерністського письма розглядають як умови справжньої новизни постмодерністської поетики, поява якої рівнозначна "вибухові" в культурі [12, 6].

У постмодерністській поетиці інтертекст розуміємо не як набір цитат різних авторів, а як простір [5, 32], де поєднуються влучні та доцільні цитації. Конкретна цитата, ремінісценція, алюзія тощо – це окремий випадок цитації, еліптичний знак, симптом чужих смислів, кодів і дискурсів, що в згорнутій формі

укладені в певному творі, що за їхнього розгортання дозволяють реконструювати ці коди і дискурси.

Будь-яка цитата, на думку Ю. Кристевої, відіграє подвійну роль [29, 423]. З одного боку, вступаючи у стосунки функціональної залежності з усіма іншими елементами твору, підпорядковуючись авторському завданню, вона стає органічною частиною цього твору, а з іншого – апелюючи до того твору або дискурсу, з якого цитата була запозичена, вона веде в діяхронічну ретроспективу, актуалізує чужі, часом дуже давні, забуті або напівзабуті культурні смисли.

У творі Б. Гоффа "*The Tao of Pooh*" ("Дао Пуха") інтертексти, цитати та алюзії відтворюють культурну атмосферу епохи Давнього Сходу, створюючи притаманне постмодерністському письму "життя в цитатах" [29, 424]. Наприклад, засуджуються занадто складні норми, правила та догми конфуціанства на противагу гармонійному підходу до природного існування за Лао-Цзі, засновника даосизму: *To begin with, it is necessary to point out that in China, scholars were generally Confucianist in training and orientation*; описуються традиції та особливості культури Сходу, зокрема бойові мистецтва: *The Wu Wei approach to conflict-solving can be seen in the practice of the Taoist martial art T'ai Chi Ch'uan, the basic idea of which is to wear the opponent out either by sending his energy back at him*; частково пояснюється теорія даосизму: *For colorful contrast with the youth-destroying Bisy Backson Society, let's get back to Taoism for a moment. The Taoist tradition is filled with fascinating stories (fiction) and accounts (fact, embellished or otherwise) of those who, while still young, discovered the Secrets of Life* [Н, 54-63].

У творі також знаходимо алюзії на відомі історичні факти та особистості: *Han Hsiang-tse* (затвірник і філософ даосизму, відомий розробкою фізичних вправ для попередження хворіб, якому і присвячено цей твір), *K'ung Fu-tse, Buddha, Lao-tse, Chuang-tse, Li Po, Wu Tao-tse, Beethoven's "Ode to Joy" (the choral finale to Ninth Symphony), Japanese emperor Hirohito, Claude Debussy*.

За рахунок взаємодії різних художніх систем, полістилістичному переплетенню інтертекстів, цитат та алюзій, що відображають "цитатне мислення", постмодерністський художній текст виходить за межі текстової лінійності і веде до утворення різних варіантів прочитання [2; 14; 18; 29; 35], культурного [27] або художнього [15] плюралізму. Тоді він може бути рівноцінно вписаним до будь-якої культурної парадигми і жодній з них не належати цілком.

Змішування жанрів та жанрових форм як прояви полістилістичного текстотворення виявляється у тому, що у постмодерністському творі автор часто виходить за межі стилізації: імітує інші жанри (наприклад, детектив в романі "Ім'я троянди" У. Еко), поєднує різні жанрові форми, відкриваючи нові жанрові комбінації (наприклад, суміш казки, еротичної повісті, екзистенціалістського роману у творі Д. Бартельмі "Snow White" ("Білосніжка"), для яких невід'ємними рисами стають фрагментарність і колажність. Незалежно від того, як саме автор визначить жанр свого твору, роман ("Snow White" ("Білосніжка") Д. Бартельмі), епістолярний роман ("Letters" ("Листи") Дж. Барта), серія пов'язаних між собою текстів ("Lost in the Funhouse" ("Заблукавший у кімнаті сміху") Дж. Барта), есе ("The Dao of Pooh" Б. Гоффа) оповідання, хоча за формою це частина речення ("Sentence" ("Речення") Д. Бартельмі) або пронумерований список ста текстових уривків ("Glass Mountain") ("Скляна гора") Д. Бартельмі), будь-який постмодерністський художній текст є текстом без ієрархії, всі фрагменти якого автономні та самодостатні, а тому взаємозамінні і можуть читатися у довільному порядку. Отож, аналізуючи ці мобільні стилеві утворення, можна осмислити сутність поліморфної природи сучасної прози – "гротескно яскраву суміш образів, точок зору і лексики, що юрмиться на поверхні, задоволеній з того, що вона лише поверхня без глибини значень" [4, 102].

У межах постмодерністської поетики відбувається не тільки інтеграція різних жанрів і стилів, а й поєднання кодів, знаків та символів різних мистецтв, що отримало назву "взаємодія різних видів мистецтва" [21, 150]. У філософії, мистецтвознавстві,

літературознавстві та мовознавстві останні десятиліття ХХ століття поряд з поняттям *"інтертекстуальність"* (відношення на рівні однорідних і різнорідних текстів) у 50–60-х роках ХХ століття у працях Х. Петрі, Т. Адорно, Ц. Брауна з'явилося поняття *"інтермедіальність"* (О. Хансен-Леве).

Інтермедіальність розуміють як взаємодію різних видів мистецтва шляхом запозичення засобів виразності одного виду мистецтва в іншого. У вузькому сенсі інтермедіальність – це особливий тип "внутрішньотекстових взаємозв'язків у художньому творі, заснований на взаємодії художніх кодів різних видів мистецтва" [21, 153]. У ширшому сенсі інтермедіальність передбачає творення цілісного "поліхудожнього простору в системі культури (чи створення художньої "метамови" культури)" [там само].

Варто зауважити, що з семіотичної точки зору, будь-які знакові системи є рівноправними засобами передачі інформації (слова поета, лінії художника, звуки музиканта, організація об'ємів архітектором). Кожна із цих знакових систем підпорядковується своїм правилам, особливому коду, що складає мову того чи іншого виду мистецтва. Проте всі ці мови разом формують "велику мову" культури будь-якого конкретного історичного періоду [9]. Тому в системі інтермедіальних відношень відбувається взаємодія різних семіотичних кодів, але не на семіотичному рівні, а на смисловому.

Слід розмежовувати поняття інтертекстуальності та інтермедіальності. У системі інтертекстуальних відносин зв'язки вибудовуються у середині одного семіотичного ряду" [21, 152], на відміну від інтермедіальності, що увібрала широкий, стихійний міжвидовий спектр численних ризоматичних зв'язків різних семіотичних рядів.

Взаємодія кодів різних мистецтв є однією із знакових стилістичних особливостей постмодерністського художнього тексту. Саме інтермедіальність постмодерністського нарративу через оповідну фрагментарність та хаотичність віддзеркалює специфіку постмодерністського письма. До прикладу, у згаданому есе за допомогою "транспонування"



візуальних засобів (малюнків) та традиційного композиційно-стилістичного прийому перерваності порушується лінійна структура тексту. Це змушує читача добирати необхідні слова і придумувати зміст самостійно.

All right, honey. You put the honey in the Trap, and before you know it, you've caught a . . .

Hmm. Something went wrong. That's not a Heffalump. But what is it? Maybe Piglet will find out when he goes to see what's in the Trap [H, p. 45].

У наступному реченні після ілюстрації спостерігаємо, що дія вже закінчена *Something went wrong*. (щось пішло не так), є її наслідки, але середини немає: фраза *you've caught a . . .* (ти попав у ...) залишається обірваною. У цьому випадку малюнок замінює слово "*a trap*" (пастка). Таким чином залучення візуальних елементів до вербального тексту породжує особливий стилістичний ефект: сюжетна динаміка підмінюється статикою, що породжує низку смислових асоціацій.

Створенню інтермедіальності сприяють також різні фонетичні та графічні стилістичні засоби, конвергенція яких у постмодерністському письмі отримала назву *ефект мультимедійності*. У цьому есе мультиплікація (множення літери), використання різних шрифтів, капіталізація, асонанс, алітерація та анафорико-епіфоричні повтори дозволяють читачу разом з наратором і героями слухати радіо, музику, співати пісні, перевіряти електронну поштову скриньку тощо. Наприклад:

Пісня: "*Wooh Baby! Oooaowee BABY! (Wanga wanga wanga.) Baby, don't leave me! (Wanga wanga crash bang!) Baby, don't LEAVE me!" (Click.)*

Ода: (**Applause.**) *A Toast! To Gallant Piglet and Fearless Pooh –*

Sing ho! for Piglet (PIGLET) ho!
Sing ho! for Piglet, ho!
and

Sing Ho! for a Bear!
Sing Ho! for a Pooh!
Sing Ho! for the life of a Bear!

Радіо: "Er. . . well. . ." (**Click.**) "*Now just listen to this, Pooh.*"
"*Thirty thousand people were killed today when five jumbo airliners collided over downtown Los Angeles. . .*," the Radio announced.

Висновки. Новизна постмодерністського текстотворення полягає у проектуванні постструктуралістського світогляду на класичну стилістику. Поширення загальних нових позицій постмодернізму як літературної течії сприяли розвитку специфічної, нестандартної манери постмодерністського текстотворення, що знайшло свій вияв у полістилістичності, тобто навмисній імітації сучасного "гіперемоційного" мислення за допомогою як класичних стилістичних прийомів, так і достатньо новітніх, серед яких: техніка коміксів, колажу, монтажу, інтертексти, цитати, поєднання різних стилів. Тому формальною, стилевою домінантою постмодерністського художнього тексту стає полістилістичність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабелюк О. А. Принципи постмодерністського текстотворення сучасної американської прози малої форми: Монографія. – Дрогобич: ТзОВ "Вимір", 2009. – 296 с.
2. Бабенко Л. Г. Лингвистический анализ художественного текста. Теория и практика: Учебник; Практикум / Л. Г. Бабенко, Ю. В. Казарин. – 2-е изд. – М.: Флинта: Наука, 2004. – 496 с.
3. Баліна К. Постмодерністський дискурс Юрія Андруховича [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrlit.vn.ua/article1/1856.html>. – Заголовок з екрану.
4. Баррі П. Вступ до теорії: літературознавство та культурологія / Пер. з англ. О. Погинайко і наук. ред. Р. Семків. – К.: Смолоскип, 2008. – 360 с.
5. Барт Р. Избранные работы : Семиотика. Поэтика / Р. Барт ; сост., общ. ред. и вступ. ст. Г. К. Косиков. – М. : Прогресс, Универс, 1994. – 626 с.
6. Гассан І. Чим є постмодернізм і чим він стане? Літературний і культурний аспекти // Американська література після середини ХХ століття: Матеріали міжнар. конф., Київ, 25-27 травня 1999 р./ Уклад. Т. Н. Денисова. – К.: Довіра. – С. 19-28.
7. Дельоз Ж., Гваттарі Ф. Капіталізм і шизофренія: Анти-Едип / Ж. Дельоз, Ф. Гваттарі. – К. : КАРМЕ-СІНТО, 1996. – 284 с.

8. Денисова Т. Н. Історія американської літератури ХХ століття: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Тамара Наумівна Денисова. – К.: Довіра, 2002. – 318 с.
9. Ильин И. П. Постструктурализм. Деконструктивизм. Постмодернизм / Илья Петрович Ильин. – М.: Интрада, 1996. – 255 с.
10. Капра Ф. Паутина жизни. Новое научное понимание живых систем. – К.: "София"; М.: ИД "София", 2003. – 336 с.
11. Ковбасенко Ю. І. Література постмодернізму: по той бiк рiзних бокiв (2004) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ae-lib.org.ua/texts/kovbasenko_postmodernism_ua.htm. – Заголовок з екрану.
12. Лотман Ю. М. (1922-1993). Семиосфера: сборник / Ю. М. Лотман; Федер. прогр. книгоизд. России. – СПб.: Искусство-СПБ, 2000. – 703 с.
13. Луков В. А. Жанры и жанровые генерализации // Проблемы филологии и культурологии. – 2006. – №1. – С. 141-148.
14. Маньковская Н. Б. Феномен постмодернизма. Художественно-эстетический ракурс / Н. Б. Маньковская. – М. – СПб: Центр Гуманитарных Инициатив, Университетская книга, 2009. – 495 с.
15. Маринич Н. В. Ризома як нелінійна модель у художньому світі сучасних письменників (Юрій Іздрик та Ієн Мак'юєн) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bdpu.org/scientific_published/akt_prob1_sl_filol-11/115.doc. – Заголовок з екрану.
16. Музыкальная энциклопедия. — М.: Советская энциклопедия, Советский композитор. Под ред. Ю. В. Келдыша. 1973—1982.
17. Пестерев В. А. Постмодернизм и поэтика. Историко-литературные и теоретические аспекты: учеб.-метод. пособие / В. А. Пестерев; Волгогр. гос. ун-т. – Волгоград, 2001. – 39 с.
18. Руднев В.П. Энциклопедический словарь культуры ХХ века: Ключевые понятия и тексты / Вадим Петрович Руднев. – М.: Аграф, 2003. – 599 с.
19. Скоропанова И.С. Русская постмодернистская литература: новая философия, новый язык. – СПб.: Невский Простор, 2001. – 416 с.
20. Словарь музыкальных терминов. — М.: Советская энциклопедия, Советский композитор. — Под ред. Ю.Е. Юцевич. — 1988.
21. Тишунина Н. В. Методология гуманитарного знания в перспективе XXI века. К 80-летию профессора Моисея Самойловича Кагана. Материалы международной научной конференции. 18 мая 2001 г. Санкт-Петербург. Серия "Symposium". Выпуск №12. СПб.: Санкт-Петербургское философское общество, 2001. С. 149 — 154.
22. Фесенко В.І. Алхімія слова живого. Французький роман 1945-2005. Навч. посіб. – К.: Промінь, 2005. – 383 с.
23. Шевченко Т. М. Поетика сучасної української прози: особливості нової хвилі: Дис... канд. філол. наук: 10.01.01 / Одеський національний ун-т ім. І. І.Мечникова. – О., 2002. – 220 с.
24. Эпштейн М. Н. Постмодерн в русской литературе: учеб. пособие для студ. вузов // Михаил Наумович Эпштейн. – М.: Высш. шк., 2005. – 495 с.

25. Amian K. Rethinking postmodernism(s): Charles Pierce and the Pragmatist of T.Pynchon, T.Morrison. – Rodop: – 2008. – 252 p.
26. Bacchilega Ch. Postmodern fairy tales: gender and narrative strategies. – Univ. of Pennsylvania Press, 1999. – 208 p.
27. Fokkema D. The semantic and syntactic organization of postmodernist texts / Douwe Fokkema // *Approaching Postmodernism* / ed. by Fokkema D. & Bertens H. – Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 1986. – P. 81 – 98.
28. Hassan I. The Literature of Silence: Henry Miller and Samuel Beckett / Ihab Habib Hassan. – New York: Alfred A. Knopf, Inc., 1968. – xiv, 225, VIII p.
29. Kristeva J. Narration et transformation // *Semiotica*. – The Hague, 1969. – № 4. – P. 422 – 448.
30. Lewis B. Postmodernism and literature // *The Routledge Companion to Postmodernism* / ed. by S. Sim. – London and New York, 2001. – P. 121-133.
31. Lyotard J.-F. The Postmodern Condition: A Report on Knowledge [1979], trans. Geoffrey Bennington and Brian Massumi. – Manchester: Manchester University Press, 1984. – 110 p.
32. Marshall B. Teaching the postmodern: Fiction and theory / Brenda K. Marshall. – New York : Routledge, 1992. – 287 p.
33. McCaffery L. The metafictional muse: the works of Robert Coover, Donald Barthelme, and William H. Gass / Larry McCaffery. – Pittsburgh, Pa.: University of Pittsburgh Press, 1982. – 300 p.
34. McHale B. Constructing Postmodernism / Brian McHale. – London; New York: Routledge, 2002. – 342 p.
35. Norris Chr. Against relativism: philosophy of science, deconstruction, and critical theory / Christopher Norris. – Malden, Mass.: Blackwell, 1997. – X, 330 p.
36. Rangno E. V. R. Contemporary American Literature: 1945-Present / ed. by J. Phillips. – New York, NY: Facts On File, 2006. – 96 p.
37. Watson N. Postmodernism and lifestyles // *The Routledge Companion to Postmodernism* / ed. by S. Sim. – London and New York, 2001. – P. 53-64.
38. <http://uk.wikipedia.org/wiki>

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. [H] – Hoff X. The Tao of Pooh / Benjamin Hoff; illustrated by Ernest H. Shepard. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.amazon.ca/gp/reader/0140067477/ref=sib_dp_pt/180-2783338-6875340#reader-link. – Заголовок з екрану.